

ШАХМАТНА МИСЪЛ

СЪДЪРЖАНИЕ

Тази книжка е посветена на V световно студентско първенство в курорта „Златни пясъци“ и всички материали в нея — репортаж, интервюта, партии, комбинации и др. — са от турнира

На снимката:

четиримата гросмайстори
от ляво на дясно — Спаски,
Тал, Паво и Филип

V СВЕТОВНО СТУДЕНТСКО ПЪРВЕНСТВО

ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ, 5—20 ЮЛИ 1958 Г

УЧАСТНИЦИ И РЕЗУЛТАТИ

СССР

Михаил Тал
Борис Спаски
Бухути Гургенидзе
Айвар Гипслис
Александър Никитин
Юрий Николаевски

БЪЛГАРИЯ

Милко Бобоцов
Атанас Каров
Никола Пълевски
Георги Пеев
Владилен Попов
Любен Попов

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

Мирослав Филип
Юлиус Козма
Блатни
Антонин Вислужил
Иржи Весели

ЮГОСЛАВИЯ

Божидар Джурашевич
Марио Берток
Райко Богданович
Милан Вукчевич
Драголюб Чирич
Арсений Луквич

УНГАРИЯ

Лайош Портиш
Геза Форинтош
Ервин Хааг
Йозеф Фьолди
Ишван Молнар
Ласло Пачай

„... Тук на гостоприемните златни пясъци на Варна, край брега на Черното море — което е част от огромната световна морска шир, служила хилядилетия за свързване на народите и за разпространяване на човешката култура, — нека в благородно съревнование върху шахматните табла да бъдат създадени не само нови образци на шахматното изкуство, но да се създадат и образци на искрена, чистосърдечна международна дружба, за каквато студентите са били винаги предани и вдъхновени борци“.

Из приветствената реч на народния представител Георги Михайлов, председател на РСШ при откриване на V-то световно студентско първенство.

САЩ

Уйлям Ломбарди
Едмар Меднис
Антони Сейди
Аргур Фоерщайн
Роберт Собел

АРЖЕНТИНА

Оскар Пао
Раул Сангвинети
Аргентино Редолфи
Хаима Ема
Алберто Мартинец

ГДР

Бурхард Малих
Райнхард Фукс
Дитер Бертолд

Хелмут Ютлер

Хорст Хандел
Зигфрид Мюлберг

РУМЪНИЯ

Георге Митигелу
Юлиус Сабо
Теодор Гишеску
Александър Гюнсбергер
Долфи Дример
Карол Партош

ИСЛАНДИЯ

Фридрих Олафсон
Ингвард Асмундсон
Фрейшан Торберсон
Стефан Брин
Браги Торбергсон
Арни Финсон

ХОЛАНДИЯ

Фриц Ерият Рьосел
А. К. П. Йонгсма
Дик Д. Ван Геет
Тоел Т. Ван Остером

ПОЛША

Марек Галевич
Анджей Филипович
Анджей Сидор
Ян Ниеджейски
Сбигнев Венгловски
Ричард Серва

ШВЕЦИЯ

Зьодерборг
Селшел
Аскер
Палмквист
Норевал
Мегрен

МОНГОЛИЯ

Момо
Тумурбатор.
Миатмарсурун
Пурубижаб
Церендагва
Бадамгараф

АЛБАНИЯ

Юли Пустина
Омари Есад Дурако
Фатос Силичи

ИРЛАНДИЯ

Колин Кенеди
Глен Кохране
Десмонд Макарти
Десмонд Роулинг

Полуфинал

I група		1	2	3	4	т.
1	СССР	⊗	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	4	9
2	ГДР	1 ^{1/2}	⊗	2 ^{1/2}	4	8
3	Румъния	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	⊗	4	7
4	Ирландия	0	0	0	⊗	0

II група		1	2	3	4	т.
1	САЩ	⊗	3	3 ^{1/2}	3	9 ^{1/2}
2	България	1	⊗	2 ^{1/2}	3 ^{1/2}	7
3	Албания	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	⊗	3	5
4	Исландия	1	1 ^{1/2}	1	⊗	2 ^{1/2}

III група		1	2	3	4	т.
1	Чехия	⊗	2	3	2 ^{1/2}	7 ^{1/2}
2	Унгария	2	⊗	2	3 ^{1/2}	7 ^{1/2}
3	МНР	1	2	⊗	2	5
4	Холандия	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2	⊗	4

IV група		1	2	3	4	т.
1	Югославия	⊗	2 ^{1/2}	3 ^{1/2}	3	9
2	Аржентина	1 ^{1/2}	⊗	3 ^{1/2}	3 ^{1/2}	8 ^{1/2}
3	Полша	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	⊗	3	4
4	Швеция	1	1 ^{1/2}	1	⊗	2 ^{1/2}

Финал

I група		1	2	3	4	5	6	7	8	Точки	Място
1	СССР	⊗	2 ^{1/2}	2	3	3 ^{1/2}	2 ^{1/2}	3 ^{1/2}	2 ^{1/2}	19 ^{1/2}	1
2	България	1 ^{1/2}	⊗	3	2	2 ^{1/2}	3	2	3	17	2
3	Чехословакия	2	1	⊗	1	2	2 ^{1/2}	2 ^{1/2}	3	14	3—5
4	Югославия	1	2	3	⊗	2 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2 ^{1/2}	1 ^{1/2}	14	3—5
5	Унгария	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2	1 ^{1/2}	⊗	3	2 ^{1/2}	3	14	3—5
6	САЩ	1 ^{1/2}	1	1 ^{1/2}	2 ^{1/2}	1	⊗	1 ^{1/2}	3 ^{1/2}	12 ^{1/2}	6
7	Аржентина	1 ^{1/2}	2	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2 ^{1/2}	⊗	2	11 ^{1/2}	7
8	ГДР	1 ^{1/2}	1	1	2 ^{1/2}	1	1 ^{1/2}	2	⊗	9 ^{1/2}	8

II група		1	2	3	4	5	6	7	8	Точки	Място
1	Румъния	⊗	1	3 ^{1/2}	2	3	3	3 ^{1/2}	3	19	9
2	Исландия	3	⊗	1 ^{1/2}	1	2	3 ^{1/2}	2 ^{1/2}	4	17 ^{1/2}	10
3	Холандия	1 ^{1/2}	2 ^{1/2}	⊗	2	2	3	3	4	17	11
4	Полша	2	3	2	⊗	3	2	2	2 ^{1/2}	16 ^{1/2}	12
5	Швеция	1	2	2	1	⊗	2 ^{1/2}	1 ^{1/2}	3	13	13—14
6	Монголия	1	1 ^{1/2}	1	2	1 ^{1/2}	⊗	3 ^{1/2}	3 ^{1/2}	13	15—16
7	Албания	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	1	2	2 ^{1/2}	1 ^{1/2}	⊗	2 ^{1/2}	10 ^{1/2}	17
8	Ирландия	1	0	0	1 ^{1/2}	1	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	⊗	5 ^{1/2}	17

ШАХМАТНА МИСТЪЛ

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ СЪЮЗ
ЗА ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ

Книжка осма
Година единадесета — 1958 г.

ТЪРЖЕСТВО НА ДРУЖБАТА, ПОБЕДА НА НАЙ-ДОБРИТЕ

В. ПОПОВ

С ТОЗИ ГОЛЯМ УСПЕХ ПОСРЕЩАМЕ 9 СЕПТЕМВРИ

Девети септември — денят на историческата победа на нашия трудов народ над жестокия и кървав фашизъм, победа, извоювана в епични борби под знамето на партията и с решителната помощ на армията освободителка на братския Съветски съюз! Девети септември — велика епопея на разкъсаните капиталистически вериги, на възтържествувалите мечти за свобода, мир и социализъм! Девети септември — най-светлият наш национален празник, който всяка година чествуваме с нови мирни, социалистически победи във всички области на нашия богат и многостранен обществен, културен и стопански живот! Нима без Девети септември биха били възможни успехите и на нашия спорт, и на нашия шахмат! Нима без завоеванията, плод на Девети септември, бихме могли да посрещнем у нас младежки шахматен елит от три континента, дошъл тук на нашите живописни Златни пясъци, за да излъчи студентския отбор първенец по шахмат в света!

Световното студентско първенство по шахмат е крупна спортна и културна победа на нашия шахмат, която дължим на Девети септември и с която посрещаме тази година този наш най-голям национален празник.

В борба за точки и за дружба

... Дватама бяха дошли отдалеч, за да се срещнат тук, на „Златните пясъци“, и да укрепят дружбата помежду си.

Единият, среден на ръст, слаб, пъргав, с интелигентни живи очи под гъсти вежди, бе пристигнал чак от Балтийско море, от Рига. За този млад, едва 22 годишен студент по филология шахматният свят напоследък говореше толкова много! И наистина, да станеш два пъти поред шампион не на коя и да е страна, а на Съветския съюз е постижение, което достатъчно красноречиво говори. Международният гротмайстор Михаил Тал, общителен, любезен и приветлив, вече бе успял да стане симпатичен на всички, които наблюдаваха състезанията от V-то световно студентско първенство по шахмат.

Другият — едър, пълен, с внимателно сресана на път коса въпреки свежото си младежко, даже момчешко, лице изглеждаше твърде улегнал и сякаш по-възрастен за 20-те си години. Уилям Ломбарди, студент по психология от Ню Йорк, носеше на младите си плещи също почетна титла — световен шампион по шахмат за юноши.

Ето, двамата достойни противници след кратка, но напрегната схватка, сключиха мирно съглашение — наравно на 24 ход. Под любопитните погледи на натрупалата се публика те взеха шахматната дъска с фигурите, седнаха

на една от масите в сладкарница „Златна котва“ — място на оспорвани битки между най-добрите студенти шахматисти — и започнаха да анализират току-що изиграната партия.

Веднага около масата се натрупа традиционният кръг от шахматни любители, любопитни и търпеливи.

Дали на тези, които не ценят мира и искат да разпалят нова война, не би станало криво, ако бяха видели в този момент как световният юношески шампион нюйоркчанинът Уилям Ломбарди и съветският гражданин двукратен шампион на страната си гротмайстор Михаил Тал се гледат приятелски в очи

те?! ... Сигурно. Защото на V-то световно първенство по шахмат се роди дружбата между толкова младежи от различни страни на света. Тал и Ломбарди анализираха, разменяха мнения, шегуваха се, а над купола на сладкарницата се развяваха спокойно и тихо знамената на 16 страни в света, които бяха изпратили своите младежи край топлото Черно море в прекрасния курорт „Златните пясъци“, за да излъчат новия студентски световен шампион, да укрепят дружбата между младежта на своите страни.

Шахматен „букет“

Не само Тал и Ломбарди красяха V световно студентско първенство. Общо бе мнението на всички шахматни специалисти и участници, че това първенство е най-силното по състав досега.

Отново водач на чехословашкия отбор бе гостувалият вече неведнъж в България — високият и мъчалив гротмайстор Филип. За пръв път в нашата страна дойдоха аржентински спортисти — студентите шахматисти. И между тях бе и най-силният понастоящем шахматист на Аржентина — 23 годишният студент по строително инженерство от Буенос Айрес Оскар Пано. Той, а и втората „дъска“ на аржентинския отбор Сангвинети, бяха участници в международния турнир в Порторош. Олафсон, един от най-изтъкнатите млади шахматисти на Западния свят, водеше исландския отбор. Висок, слаб и много бледен, спокойният блондин от Рейкявик се „аклиматизираше“ на топлото Черно море за предстоящите битки в Порторош. Тук бяха и Портиш — младият шампион на Унгария, наскоро спечелил международния турнир край Балатон-

СССР—САЩ. I дъска: гротмайстор Михаил Тал (ляво) и Уилям Ломбарди

ското езеро, известните югославски шахматисти Джурашевич и Берток и много други.

Неволно човек се пренасяше в миналото, когато малкото на брой квалифицирани шахматисти у нас с години мечтаеха за първия международен турнир в България. „Кога ли ще стане най-после!“ „Ще бъдем ли живи да го видим?“ А ето ни вече домакини и организатори не на обикновен международен турнир, а на световно студентско първенство! . . .

Пет световни студентски първенства

Но V-то световно студентско първенство има своя история. През 1952 г. в Ливерпул (Англия) се състоя първият международен университетски турнир при участието на само шест страни. Първа се класира Финландия (Съветският съюз не взе участие в отборното класиране), а индивидуалният турнир бе спечелен от Д. Бронщайн (СССР).

На следващата година — 1953 в България, се игра втори международен студентски турнир на отбори при участието на осем страни, който бе спечелен от представителите на Норвегия.

През 1954 г. се случи важно събитие за студентския шахмат. Международната шахматна федерация (ФИДЕ) призна турнира, който се състоя в Норвегия, за първо световно студентско първенство. Участваха 10 страни, между които за пръв път и СССР, България и Чехословакия. Световен студентски шампион стана отборът на Чехословакия, следван от отборите на СССР и България.

Второто световно студентско първенство се състоя в Лион (Франция). Числото на участващите екипи нарасна на 13. Първи се класира отборът на СССР, следван от Югославия и Унгария. (България бе на четвърто място).

През 1956 г. Упсала, старият университетски град на Швеция, даде гостоприемство на III-то световно студентско първенство. Участваха 16 страни и турнирът загуби своя „европейски“ характер, тъй като се включиха и шахматистите на САЩ, а от Монголия бяха изпратени наблюдатели. Отново пръв излезе отборът на Съветския Съюз.

На следващото IV световно първенство, което се състоя миналата година в Рейкявик, столицата на далечна Исландия, освен отборът на САЩ участваха и още две неевропейски страни — Еквадор и Монголия. В класирането (1. СССР 43.5 т., 2. България 37 т., 3. Чехословакия 36 т., 4. Унгария 34.5 т., 5. САЩ 31 т., 6. Румъния 29 т., 7. ГДР 28 т., 8. Исландия 27 т. и т. н.) българските студенти шахматисти наредиха България на второ място, непосредствено след отбора на СССР.

Гласуването

Любопитно бе традиционното гласуване на капитаните за подреждането по сила на отделните отбори. Всеки капитан написва на листче предполагаемото класиране на отборите, след това се

сирани на отборите, след това се прави общ сбор и по полученото подреждане се определят полуфиналните групи. Резултатът от това гласуване беше същият, който се получи и по турнирните таблици при завършването на борбата. Явно капитаните познаваха добре силата на отделните отбори и бяха дали реална преценка за възможностите им. Тук заслужава да отбележим и един курioзен факт: дали от оригиналност или по тактически съображения при гласуването, но треньорът на българския отбор Р. Бобеков постави своя отбор на . . . осмо място. Интересно какво би се получило, ако всеки капитан би постъпил така? И дали тогава полуфиналните групи щяха да бъдат реално определени?

„Догодина — пак на „Златните пясъци“

„Тук е прекрасно“ — това бе мнението на всички участници в V-то световно студентско първенство. „Златните пясъци“ ми харесват повече от „Лонг бийч“, Калифорния—зави Уилям Ломбарди. „Вашият курорт, Златните пясъци“ прилича много на нашия прочут курорт „Мар дел Плата“ — каза аржентинският гросмайстор Пано. — Само че тук природата някак си е по-близка, по-свежа“. „Мястото за провеждането на това първенство е толкова добре избрано, че аз смятам, че би трябвало да се препоръча на България и догодина да организира световния шампионат и то — пак на „Златните пясъци“ — шегувайки се, забеляза подпредседателят на ФИДЕ инж. Ярослав Шайтар.

„Прекрасно . . . хубаво . . . чудесно . . .!“ — това бяха възклицанията на участниците за „Златните пясъци“ . . .

На 17 км. от град Варна, близко до последната автобусна спирка се е извисял луксозният четириетажен хотел „Родина“ от шуплест камък и стъкло. На входа му се веят знамената на 16 страни участнички в шампионата — белег, че тук са събрани на едно място известни шахматисти от толкова различни страни.

Асфалтираният крайбрежен булевард продължава 3 км. Отдясно — плажът със своя прочут „златен“ пясък. Отляво — кой от кой по-луксозни и оригинални хотели и ресторанти: „Старият дъб“, сладкарницата-бар „Златна котва“, най-хубавият ресторант „Казиното“, където се хранеха шахматистите, ресто-

Плажът бе място на горещи блицови схватки. От ляво на дясно: съдията Ючормански и чехословайските студенти Блатни, Козма, Весели и Вислужил.

рант „Калиакра“, от който се открива чуден изглед към морето и на терасата на който между масите растат дървета. Следват хотел „Морска звезда“, хотел „Лазур“, „Обзор“, ресторант „Морско око“ — един от друг по-оригинално построени, по-луксозни. И накрая тази огърлица завършва с ресторант „Златна рибка“. Гореще, в гората, 600 къщички за по двама души предлагат чудна романтика . . .

Необяснимо ли е тогава, че някои шахматисти загубиха спортната си форма на покрития с жълт пясък плаж на „Златните пясъци“? Но нека да не обясняваме резултатите на този или онзи отбор, преди да сме разказали за борбата. А тя започна с полуфиналите . . .

Четири полуфинала

Според правилника за провеждането на световните шампионати, когато отборите са по-малко от 17, би трябвало да играят по системата всеки срещу всеки. Но на „Златните пясъци“ е толкова хубаво! . . . Единодушно бе прието да се играе с полуфинали при четири групи от по четири отбора. Първите два класирани отбора от всяка група образуваша финалния турнир от 8 отбора, който трябваше да разпредели местата от 1-о до 8-о, а вторите два класирани отбора образуваша турнир за разпределяне на местата от 9-о до 16-о. При това положение участниците щяха да имат, за времето от 5 до 20 август, пет дни за почивка и за доиграване на отложени партии.

Първи срещи — победи на фаворитите

I полуфинален кръг

I група:	Румъния—Ирландия 4:0, СССР—ГДР 2.5:1.5,
II група:	България—Исландия 3.5:0.5, САЩ—Албания 3.5:0.5,
III група:	Чехосл.—Монголия 3:1, Унгария—Холандия 2.5:1.5,
IV група:	Югославия—Швеция 3:1, Аржентина—Полша 3.5:0.5.

Първият кръг от полуфинала като че ли предопредели бъдещите осем финалисти. Убедителни победи на България, САЩ, Чехословакия, Унгария, Югославия и Аржентина — това са шест от финалистите. Само в първа група успешният резултат на ГДР срещу съветския отбор (1.5:2.5) постави въпроса Румъния или ГДР? Този спор бе разрешен едва при доиграването на последната партия от полуфинала между Фукс (ГДР) и Сабо (Румъния).

Първата партия на V-то световно първенство, която завърши, бе победата на Гицеску (Рум.) над Кохран (Ирландия). Симпатичните, тихи ирландски шахматисти значително отстъпваха по сила на всички останали и даже когато в петата си поред среща — във финалния етап спечелиха 1.5 точка срещу Албания, това бе сензация. Но нали не всеки идва, за да побеждава . . .

Българските шахматисти в пър-

вата си среща — срещу Исландия — дълго време държача „в шах“, но не своите противници, а шахматните запаленковци. Коларов бе по-зле срещу Асмундсен, а и Бобоцов трябваше да разрешава тежка задача срещу опитния Олафсон. Но хубаво е това, което завършва добре. Крайният резултат потвърди правилността на тази поговорка — 3.5:0.5.

II полуфинален кръг

И този път българският отбор създаде емоции на публиката — с трудната си победа над Албания. Сензация бе равният резултат на монголските шахматисти срещу сочения за един от фаворитите отбор на Унгария. Съветските шахматисти продължиха победния си марш, този път срещу Румъния, но пак с минимален резултат — 2.5:1.5.

ГДР или НРР

III полуфинален кръг

Българският отбор наистина постави на изпитание нервите на своите привърженици! Загуба срещу САЩ с 1:3. Дали тренингът Р. Бобоков не беше искрен, когато постави отбора на осмо място в предварителните преценки!...

Всичко останало — според предвижданията. Не беше решено само кой ще бъде осмият финалист — ГДР или НРР и това зависеше от единствената незавършила още партия. Трябваше да се види Фукс, когато доиграваше тази последна и решителна партия срещу Сабо (Рум). Германският майстор имаше преимущество и с голямо напрежение на нервите и усилие на волята го доведе до победа. Както винаги в тежки моменти, и сега топчестото лице на Фукс бе червено като рак. Неговите съотборници бурно го поздравиха за победата, а Митителу — първата дъска на румънския отбор, с тъга каза: „Жалко. Едва ли друг път сме имали такава хубава възможност да се борим за първите места в крайното класиране...“

Минало и настояще

Седя в градината на сладкарница „Златна котва“ и наблюдавам приготвянията преди започването на първия кръг от финала на V-то световно студентско шахматно първенство. Няколкото съдии и технически ръководители се суеят около масите, проверяват шахматните часовници. Вляво, през дърветата на парка, спокойно се синее морето. Полъхва слаб морски ветрец... Ето пристигат състезателите. Оживено разговарят grosмайсторите Тал и Спаски, Филип и Пано. Тук е и подпредседателят на ФИДЕ находчивият инж. Шайтар; представителят на международния студентски съюз Курт Фогел. Световно първенство в България!... Хотелите и ресторантите на най-хубавия наш курорт „Златните пясъци“ са дали гостоприемство нас тудентите шахматисти от толкова страни на света.

... Неволно се връщам 15 години назад, в дните на моето студентство... Трябваше да проведем турнир за студентско първенство. Трябва, но къде?

Няма нито лев в касата. Накрая измолваме една малка стаичка, тъмна и нехигиенична, в бившето кафене „Кристал“. Съдържателят — бай Магардич — не се съгласява да я отпусне безплатно, но някой от студентите — организатор и в същото време участник — му спечелва съгласието с обещание: „Тук ще се играе турнир, шахматистите дълго седят на едно място, ще има голям алъш-вериш“ и... съдържателят, съблазнен ее съгласява. А след студентското пър-

Отборът на СССР — световен първенец. От ляво на дясно: Никитин, Гургенидзе, grosмайстор Бондаревски, водач на отбора, Тал, Николаевски, Спаски и Гипслис, правият до колоната

венство се оплаква: „Какъв тоз шахматист бе, един месец зграеш, едно кайве пиеш“. А то един от студентите на една от партиите бе неразположен и поръча един чай!

Милите и нещастни някогашни ентузиасты!...

Колко щастливи са сега нашите млади шахматисти, какви условия имат за развитие на способностите си, условия, създадени от народнодемократичната държава!...

Но... всичко вече е готово. Осемте отбора финалисти са заели местата си в едното крило на галерията, другите осем отбора, борещи се за местата от девето до шестнадесето, са в другия край. Започва финалният бой.

Съветският отбор респектира!...

I кръг, 10 юли

Съвсем друга е обстановката на финалните срещи. Тук всяка точка е важна, всяка победа е ценна.

Съветският отбор игра страшно срещу унгарския. Резултатът 3.5:0.5 говори достатъчно за това. Дълго време Портниш, хубав, сериозен и амбициозен младеж, поддържаше равновесие срещу Тал. Шампионът на Съветския съюз играеше както винаги вдъхновено, с горящ поглед, с бързо разчитане на сложни варианти. Накрая — решителен удар и унгарският шампион стисна ръката на свой противник.

Интересен случай стана в срещата на първа дъска между бившия юношески

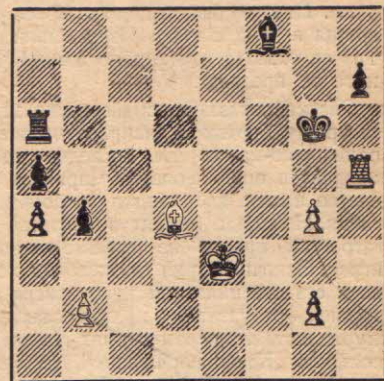
световен шампион Пано (Аржентина) и настоящия шампион Ломбарди (САЩ). (Виж партия № 14?) В цайтнот Ломбарди направи 40-ия си ход, но заедно с това падна и флагчето на часовника му. Загуба по цайтнот! Ломбарди направи възражения не срещу решението на съдията, но срещу това, че от публиката извикаха „цайтнот“. Възражение без нерви и афекти. Спокойно, мотивирано и сериозно Ломбарди излагаше своето мнение. Макар и много млад, Ломбарди има държанието на един световен, макар и юношески, шампион...

Чехословашките шахматисти, може би и на шега, преди срещата с България дадоха изявление, че ще загубят с 1:3. Така се и случи. Българският отбор започна да играе убедително — съвсем различно от полуфинала.

Във II група: Румъния — Холандия 3.5:0.5 — румънският отбор излиза „яда“ си, че не попадна в първа група. Исландия — Ирландия 4:0 — „Традицията“ на ирландците се запазваше и тук, във финала.

II кръг, 11 юли

Начинът, по който Тал победи твърдия Бобоцов, направи силно впечатление. „Играе като Алехин“ — се чуваше между публиката. Действително позиционна жертва на дама за две леки фигури не се прави във всяка партия. (Виж стр. 118 „Коректна ли е жертвата на дама?“) Независимо от тази загуба, българският отбор се сражава като достоен противник, а победата на Пъдевски над Гургенидзе е много ценна. Ето ендшпила, който Пъдевски реализира:

Пешката в повече у белите е вдвоена, но по-активният им топ и централното положение на царя решават.

39. Tb5 Oг7 40. O: g7 Ц: g7 41. Цd4 Td6+ (активна отбрана) 42. Цc4 Td2 43. Цb3 Td3+ (на 43... Т: g2 ще последва 44. g5!) 44. Цa2 Td4 45. Т: a5 (по-силно беше 45. g5, но и продължението в партията печели) Т: g4 46. Tb5 Цf6 47. Цb3 Т: g2 48. a5 Цe6 49. a6 Tg8 50. Ц: b4 Цd6 51. Цa5 Цc7 52. b4 h6 53. Tb7+. Черните се предават. Пъдевски, който на полуфинала се представи незадоволително, във финалните срещи игра прекрасно.

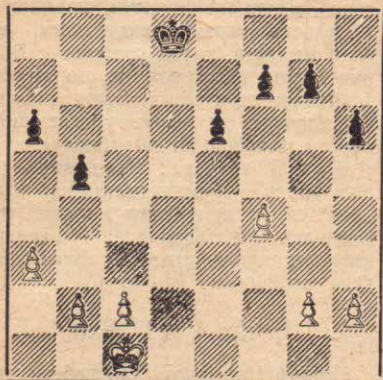
След II кръг СССР застана здраво на първо място с 6 т., а четири отбора — България, Югославия, Аржентина и ГДР събраха по 4,5 т.

Във II група: Албания—Ирландия 2.5:1.5 — първи точки за ирландския отбор, което бе отпразнувано в бара.

За шести път!

III кръг, 12 юли

За шести път поред противникът на Тал се призна за победен! Сега това беше югославският майстор Джурашевич.

Имайки малко стеснена позиция, той отиде на масова размяна на фигури. Тал охотно прие това и доказа, че по-дълбоко е оценил получаващата се ендшил.

31. Цd2 Цe7 32. Цd3 Цd6 33. c4 b:c 34. Ц:c4 e5. Същата маневра, само че черните са с едно темпо назад! 35. f:e Цe5 36. b4 f5 37. b5 a:b 38. Ц:b5 f4 39. a4 g5 40. a5 g4 41. Цc4! Белият цар е в квадрата! Ако 41... Цe4, то бялата пешка „а“ се превръща в дама с шах! Изчисленията на Тал се оказаха съвършено точни! Черните се предават.

Спаски показа гротмайсторска защита срещу Берток и направи наравно с пешка по-малко. На последна дъска младият и още неопитен Чирич за качество имаше две пешки и добри изгледи. Но дойде момент в партията, когато той просто не знаеше какво да играе. Започна серия от неточни ходове и естественият при такава игра завършек—резултатът 3:1. Югославският журналист, темпераментният Лазаревич посърна. „Какво поражение! Да бяхме направили поне равен мач“ — вайкаше се той.

Отборът на ГДР претърпя ужасно поражение от САЩ — 3.5:0.5, което като че ли предопредели последното място на този отбор. България, макар и трудно, извоюва ценна победа от Унгария.

След III кръг съветският отбор се затвърди на първо място — 9 т., а България застана на второто — 7 т. Но имаше още четири кръга...

Във II група: Албания—Швеция 2.5:1.5, Полша—Ирландия 2.5:1.5 — нов успех на скромните ирландски студенти, които те отново чествуваха с почерпа, Холандия—Исландия 2.5:1.5 — неочакван резултат на един от фаворитите във втора група.

Реванш срещу американските шахматисти

IV кръг, 15 юли

Реванш срещу американските шахматисти! Докато в съветския отбор първите две дъски печелат точки, в нашия Пъдевски и Пеев по-често донасят точките. Трябва да се отбележи обаче, че Бобоцов също допринесе извънредно много за успешния резултат на българския отбор, и то — на първа дъска.

В този кръг срещата между гротмайсторите Пано и Тал предизвика голям интерес. Пано, дребен на ръст, фин, с бяла найлонова риза, избягваше усложненията и играеше внимателно и упорито всяка партия. Естествено на него, сам гротмайстор, името на Тал не действуваше така сковавашо, както може би на някои други участници. Той дълго време се опитваше да увеличи минималното си позиционно преимущество, като даже се отклони от трикратно повторение на позицията. Но Тал показа, че може търпеливо и умело да се защитава и естественият резултат — наравно, скоро бе установен.

Гротмайстори и по държание!

Да отворим една скоба — много хубаво впечатление правеше скромността и приветливостта и на четиримата гротмайстори, които участваха в турнира. И Тал и Спаски, и Пано и Филип винаги бяха готови вежливо да отговорят на всеки въпрос, да анализират сериозно всяко положение, да се отнасят дружелюбно с всеки. Гротмайстори и в държанието си!...

Отборът на ГДР отново претърпя поражение. Младите и симпатични германски шахматисти се утешаваха в топлото Черно море, така обичано от всички германци. Не по-малко го обичат и чехите. И затова за тях плажът на другия ден беше още по-приятен... с 3 точки, взети от отбора на ГДР!

Класирането — без изменения — за първото място вече въпрос, не ставаше: СССР—12.5 т., България с 10 т. се укрепи на второто, а чехословашкият отбор се изкачи на четвъртото с 7.5 т. след Югославия с 8 т.

Но докато всички вече честитеха на съветските шахматисти първото място, не така правеше ръководителят на отбора гротмайстор Игор Бондаревски. Вежлив и авторитетен, любезен и отзивчив, той внимателно следеше играта на младите съветски шахматисти и се намесваше винаги уместно — било в съставянето на отбора, било в разбора след всяка среща. Затова и съветските състезатели го чувствуваха като по-голям брат и в същото време се шегуваха заедно с него като със свой връстник.

Във II група: Исландия—Румъния 3:1 — „дерби“ срещата на втора група, в която обаче исландските шахматисти, въпреки чудесната победа на Олафсон над Митигелу, не можаха да навакат точките, за да заместят от първото място румънския отбор.

„Борци за мир“

V кръг, 16 юли

Колко много отборните срещи се различават от индивидуалните! Тук капитанът на отбора има право да се разхожда между масите. До него, се допитват отделните участници да предложат ли реми, да приемат ли предложение за наравно или да продължат да търсят победа, понякога и в по-тежка позиция. Ето, гледаш четирите партии на мача България—Югославия. Навели глави, шахматистите на двата отбора напрегнато мислят, търсят върху дъската, преценяват своите и на противника шансове. Капитаните на екипите загрижено обикалят масите. И изведнъж — в кратък срок и четирите партии завършват наравно. Публиката наблюдава и шеговито коментира — „Борци за мир“. Защо не! Тук личните интереси, а и възможностите на дадена позиция се подчиняват на изискванията на отбора. А защо българският отбор да не направи равен мач срещу силния югославски отбор?

— Защо не се опитайте да играете на печалба? — запитахме журналистът Лазаревич. — Това беше най-добрият шанс за вас да ни изместите от второто място.

— А как ще спечелим? — усмихнат отговори белградчанинът.

И наистина — в шахмата авторитетът играе важна роля. Не може да се рискува безнаказано срещу силен противник, когато няма и основание за това. А българският отбор бе силен, много силен.

Със своите победи, макар и извоювани трудно, чехословашките и унгарските шахматисти подобриха значително класирането си, което след V кръг бе: СССР 15 т., България 12 т., Чехословакия и Югославия по 10 т., Унгария 9 т. и т. н.

Във II група Румъния—Албания 3.5:0.5. Исландия—Монголия 3.5:0.5 — в горещата борба за първо място между Румъния и Исландия „пострадаха“ упоритите монголски и албански шахматисти.

Последен подводен камък и... второ място

VI кръг, 17 юли

Една от характерните особености на V-то световно студентско първенство според нас беше, че във финалната група почти липсваше борба за първото и второто място. Изглежда, че повечето от отборите бяха предварително преценили състава на съветския и на българския отбор и им бяха предоставили първите две места.

Югославиянинът Лазаревич каза: „Съветският отбор е много силен за нас, а вашият — това е олимпийският ви отбор.“ Пано така обясни класирането на аржентинците: „Това е най-силният ни отбор, но четвъртата ни дъска — Ема, когото ние считаме за силен състезател, сега играе необичайно слабо. Не вярвам в шахматния „малшанс“, но все пак като че ли той ни преследва.“ За унгарския отбор ръководителят им

Тибор Флориан заяви: „Струва ми се, че прекрасната обстановка и чаровното море намаляват боеспособността на отбора ни.“ Чехословашкият отбор, особено след лекото заболяване на Филип и не много активната му игра, също се отказа от борба за първите две места.

И все пак в предпоследния кръг с българския отбор можеше да се случи малко „нешастие“. Редолфи — висок, доста солиден за студент, с пооредяла коса, с очила и гъсти мустаци — играеше упорито и смело. Пеев не можа да изгради солидна позиция срещу него и загуби. Сангвинети — загладен и пълничък, с малки мустачки и винаги елегантни тъмни дрехи, на края на турнира заигра много силно и получи същелена позиция срещу Пъдевски. Бобоцов с удоволствие прие наравно с Пано, а на четвърта дъска резервният състезател Л. Попов имаше почти незначително преимущество срещу резервния състезател на Аржентина Мартинец. Очертаваше се загуба за България с 1:3. И... пак основание за Пано да говори за „малшанс“. При доиграването Мартинец още на втория ход направи груба грешка, загуби фигура и се предаде веднага. Сангвинети не можа да преодолее упоритата съпротива на Пъдевски и се задоволи с наравно. В резултат — 2:2. Второто място окончателно бе закрепено.

Още повече, че югославският отбор бе постигнат от спортно „нешастие“. Югославяните се стремяха с всички сили да извоюват по-голяма победа срещу САЩ. И може би щяха да успеят. Джурашевич имаше по-добра позиция срещу Ломбарди и му оставаха пет минути за последния 40-и ход. Пет минути за един ход — предостатъчно време, още повече в ясна позиция. Но минутите, а след това и последните секунди изтичаха, а Божко, както винаги елегантен, спокойно мислеше и мислеше. Той беше забравил за часовника... „Цайтнот“ — каза безмилостно съдията, а Божко се хвана за главата. Какво бе направил! Заслужавахе да се видят физиономията на темпераментните югославяни в този момент.

Съветският отбор, осигурил първото място, бе настроен много миролюбиво.

Във II група Полша—Исландия 3:1 — неочаквано поражение, което окончателно даде първото място на румънския отбор.

Без промени

Последен кръг, 19 юли

Последен кръг! В него — нищо особено. Българският отбор заглади впечатлението от неприятното отпускане срещу Аржентина. Особено трябва да се подчертае победата на Бобоцов над Фуке, която бе едно действително майсторско изпълнение. (Виж партията в учебния отдел на списанието.)

Във II група: Румънският отбор няма основание да смята, че жребият му е бил нещастен. Румъния излезе първа във II група, но бе победена от ГДР, който отбор се класира последен в първа група.

Дух на дружба

Има нещо весело и в същото време — тъжно в завършването на едно голямо състезание.

Весело — свършило е все пак тежко изпитание, на последната вечеря се раздават наградите, и доволни и недоволни пред чашка вино забравят шахматните „нешастия“, които са ги сполетели през време на играта, разменят автографи, обещава за гостувания, за нови срещи.

Тъжно — разделят се приятели, които са прекарвали толкова хубави дни заедно, в другарски срещи. Има особена тъга в стягането на куфара за път, в последната другарска среща...

„Официалната“ част на закриването мина бързо. Главният съдия на първенството Зах. Станчев обяви резултатите, а след това представителят на Международния студентски съюз Курт Фогел поздрави победителите и раздаде наградите — кристална купа на съветския отбор, плакати и медали на участниците в отборите победители и на победителите на отделните дъски. Поднесоха приветствия: от името на градския народен съвет на град Варна, председателя на варненската окр. шахматна секция др. Сапунджиев, от името на РСШ подпредседателя М. Балабанов, от името на организационния комитет по провеждането на шампионата — М. Марков.

Отборът на страната с най-млада шахматна традиция — Монголия. Третият от ляво на дясно е индивидуалният победител на II дъска Тумурбатор

Един дух витаеше на V-то световно първенство по шахмат за студенти, един дух през време на всички срещи и през всичките дни на състезанията — духът на дружбата. И когато Тал и Ломбарди анализираха съвместно току-що завършилата схватка, и когато Пано с мъка произнасяше руските думи, и когато Тумурбатор с щастлива усмивка поемаше наградата за най-добър резултат на II дъска, и когато ирландци и шведи се черпеха в бара; или когато съветският и германският отбор разглеждаха корабостроителния завод „Г. Димитров“ — една дума стоеше на устата на всички: дружба. И ако попитат: „Кой беше най-успешният резултат на V световно студентско първенство в „Златните пясъци“?“, без колебание бихме отговорили: „Укрепването на другарството между младите шахматисти от 16 страни!“

ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА УЧАСТНИЦИ И РЪКОВОДИТЕЛИ

Представител на редакцията разговаря по време на първенството и след него с редица от участниците в състезанията и с ръководители на отборите. Предаваме техните впечатления, като за удобство съкращаваме задаваните въпроси, а поместваме само отговорите.

Гросмайстор Игор Бондаревски, ръководител на съветския отбор:

— Полуфиналът показва, че половината от отборите значително превъзхождат по сила другата половина. Особено оспорвана борба в полуфиналните групи нямаше с изключение на I полуфинална група, където съперничеството между Румъния и ГДР бе разрешено едва с завършването на последната партия. За пръв път се събира такъв силен състав на студентско световно първенство — 4 гросмайстори, 8 международни майстори, шампионите на Съветския съюз, България, Унгария, ГДР, Аржентина, световният юношески шампион, както и редица изтъкнати шахматисти. Това направи турнира особено интересен, а борбата във финалните групи — остра и оспорвана.

Победата на отбора на СССР се дължи на силната игра на повечето от състезателите, но трябва да се подчертае, че тя беше обезпечена предимно от двамата гросмайстори Тал и Спаски. Винаги съм считал, че отборът на България ще бъде най-опасният ни конкурент и наистина българските шахматисти доказаха свята висока класа на този шампионат. Недостатък на отбора бяха невръстностните му резерви.

Във втора група особено ми харесаха монголските шахматисти.

В този красив курорт шампионатът протече в добра обстановка. През свободните си дни студентите от различни страни общуваха помежду си, бяха заедно на плажа, посетиха много предприятия и разгледаха града. Това несъмнено спомага за заякчането на дружеските връзки на шахматистите от различните страни.

Уилям Ломбарди — световен юношески шампион:

— Според мен американският отбор не даде това, което можеше. За съжаление не можахме да включим в състава двамата братя Доналд и Роберт Бирн, които са заети с изготвянето на

докторат. Шампионатът беше много силен по състав и класирането на първите отбори — реално.

Ние, американските шахматисти, бяхме учудени, когато ни завериха паспортите за България, а много приятно изненадани, когато научихме, че българската студентска организация ни заплаща пътните разходи от Париж до тук.

„Златните пясъци“ е прекрасен курорт, който спокойно може да се сравнява с „Атлантик сити“ (Ню Джърси) или с „Асбори парк“. Климатът и морето са прекрасни. Голямо постижение е да се построи всичко това в такъв кратък срок.

Самуел Решевски не участва в международния турнир първо по материални съображения — той издържа жена си и трите си деца само от шахмат и участва само в турнири, от които може да вземе голям хонорар; второ — по религиозни съображения. Има дни в седмицата, когато той спазва специален режим на хранене, не играе шахмат и т. н. и това създава големи допълнителни трудности на организаторите.

Относно Боби Фишер — удивително е, че един такъв млад състезател може да играе така. За пръв път го видях на мача му с Кардосо (6:2 за Фишер) и не ми направи особено впечатление. Но след това, на първенството на САЩ, той ме порази. В момента Фишер е американският шахматист, който най-много се занимава с шахмат.

Гросмайстор Оскар Пано — шампион на Аржентина, 23-годишен, студент по строително инженерство от Буенос Айрес:

— За пръв път Аржентина участва в такъв студентски шампионат и аз не мога да направя сравнение с други. Но тук обстановката и организацията са много добри и от това шахматът само печели. Нашият отбор „куцаше“ на последните дъски. Ема, който е силен състезател, тук се представи много слабо. Не вярвам в „малшанс“ в шахмата, но ми се струва все пак, че тук ни преследваше малшанс.

Смятам, че в Порторош най-много шансове за първото място имат Бронщайн и Тал, а за третото — Сабо, Петросян, Авербах, Глигорич. Разбира се, за това място ще се бора и аз. Там борбата ще бъде по-оспорвана, отколкото в Гьотеборг.

Ние смятаме, че в Аржентина няма „силен“ шахмат, а има няколко силни шахматисти. От младите могат да се посочат само Пано и Сангвинети. За нас е трудно да играем шахмат, още повече, че ние сме далеч от шахматния център — Европа. Аз съм член на шахматния клуб „Ривер Плата“. Баща ми ме научи да играя шахмат на 6 годишната ми възраст, а като пораснах, ми разреши да продължа да играя само при условие, че няма да намаля успеха си в училището. За израстването ми като шахматист дължа твърде много на Хулио Болбочан. Обичам шахмата, но също така ценя моята бъдеща професия и никога не бих я изоставил, за да стана шахматист професионалист.

Интересни са срещите ми с гросмайстор Найдорф. Той винаги играе много

нервно срещу мен и затова може би резултатите ни са в моя полза.

Гросмайстор д-р Филип:

— Този шампионат бе най-силен от всички досега. Фактът, че един малко известен досега шахматист, като Тумуратор, има най-добър резултат на II дъска, говори много. Вече е трудно да се играе на такива шампионати.

Условията за игра тук бяха много приятни и всички състезатели от чехословашкия отбор са много доволни от морето, климата, гостоприемството.

Що се касае до моя резултат — аз играх много спокойно, като имах предвид, че ми предстоят две много тежки изпитания — междузоналният турнир в Порторош и олимпиадата в Мюнхен.

Божко Джурашевич — Югославия
— Нашето класиране, според мен, е реално. Съветският отбор беше най-силен, българският игра много добре. Тал и Спаски ми направиха най-силно впечатление. Обстановката и плажът бяха много хубави. Целият югославски отбор е много доволен от престояването си тук.

Радко Бобеков, треньор на българския отбор:

— Резултатът на българския отбор е най-добър от всякога. Добре се представи Бобоцов, който игра с амбиция и воля за победа, а също Пъдевски и Пеев. Коларов само се представи поскромно.

ПРАВИЛНА ЛИ Е ЖЕРТВАТА НА ДАМАТА?

М. ВЪЛЧАНОВ

Една от партиите на световното студентско първенство, която предизвика извънредно голям интерес бе:

№ 136. Староиндийска защита

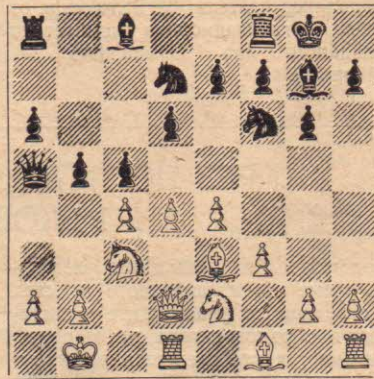
БОБОЦОВ

ТАЛ

В една от известните системи на вариант Земиш:

1. d4 Kf6 2. c4 g6 3. Kc3 Og7 4. e4 d6 5. f3 0—0 6. Kge2 c5 7. Oe3 Kbd7 8. Dd2 черните се отказаха от считания за най-силен ход 8. . . Te8 и играха на право

8. . . a6. Последва 9. 0—0—0 Да8 10. Цb1 b5.

11. Kd5. Черните губят пешка или на e7, или на c5. За обща изненада обаче те предложето да пожертвуват дамата си и то само за две леки фигури и пешка.

11. . . K:d5! 12. D:a5. Белите можеха да откажат щедрия дар и да продължат скромно 12. c:d5, оставяйки в малко по-неизгодна, но все пак удържима позиция. Кой шахматист обаче би устоял на изкушението да спечели дама за толкова малко материал! . . .

12. . . K:e3 13. Tc1. Незадоволителни са и другите продължения. Например: а) 13. Td3 K:c4 14. De1 (ако 14. Dc7, то 14. . . Tb8♣) 14. . . Tb8♣ или б) 13. De1 K:d1 14. D:d1 Kb6 15. dc dc 16. Kc3 O:c3 16. bc bc с последващо Oe6. И в двата случая черните имат достатъчно добра игра за жертвуваната дама.

13. . . K:c4 14. T:c4. Ако 14. Dc3, то

14. . . Kdb6 15. b3 b4 — със страшна свързка по диагонала a1—h8 (анализ на Милев).

14. . . bc 15. Kc1. Позицията на белите е вече много тежка и не се вижда задоволителна защита за тях.

15. . . Tb8 16. O:c4 Kb6 17. Ob3 O:d4 18. Dd2 Og7 19. Ke2 c4 20. Oc2 c3 21. Dd3 cb 22. Kd4 Od7 23. Td1 Tfc8 24. Ob3 Ka4 25. O:a4 O:a4 26. Kb3 Tc3 27. D:a6 O:b3 28. ab Tbc8 29. Da3 Tc1+ 30. T:c1+. Белите се предават.

Ключът на развръзката в тази партия е в диаграмната позиция. Анализът показва, че жертвата е напълно коректна. Няма съмнение, че Тал е имал предвид жертвата на дамата още когато се е отклонил от теоретическото продължение 8. . . Te8. Значи ли обаче това усилението на варианта? Могат ли действително черните да влязат в него, без да са загубили темп за защитния ход 8. . . Te8!, който се счита за необходим? Правилният отговор на този важен за теорията на варианта въпрос е скрит в диаграмната позиция. Погрешен е 11-тият ход на белите. Вместо 11. Kd5 те трябваше да играят предварително 11. d:c5! Сега вече жертвата на дамата се оказва неизгодна за черните. Например: 11. . . d:c5 (Ако 11. . . Kc5, то 12. O:c5 d:c5 13. Kd5 и на 13. . . D:d2 пешката на e7 пада с шах, а при опита да се запази посредством 13. . . Dd8 се губи качество — 14. K:f6+ и 15. D:d8) 12. Kd5. Сега ако черните пожертвуват дамата — 12. . . K:d5 13. D:a5 K:e3 14. Tc1 K:c4 15. T:c4 bc 16. Kc3 белите стоят вече явно по-добре, понеже са се освободили предварително от пешката си на d4, която в партията при жертвата на дамата не беше разменена и увисваше след отместването на коня. Разбира се, ако черните се откажат от жертвата на дама, ще загубат най-малко пешка, изпадайки в по-тежка позиция, напр.: 12. . . Dd8 13. O:c5! и не може 13. . . Kc5 поради 14. K:f6+ и 15. D:d8. Заключение е, че черните не могат безнаказано да се откажат от хода 8. . . Te8 и че експериментът на Тал е твърде рискуван, за да бъде препоръчан.

№ 137. ЗАЩИТА НИМЦОВИЧ
МИТИТЕЛУ ТАЛ

Обяснения от М. Тал

1. d4 Kf6 2. c4 e6 3. Kc3 Ob4. В партията си срещу същия противник на миналогодишната студентска олимпиада (Рейкявик, 1957 г.) избрах охотно прилаганата от мене система, започваща с 3. ... c7—c5. Този път очаквах, че Митителу щателно се е подготвил срещу този вариант и затова предпочетох да се отклоня от него.

4. e3 0—0 5. Kge2. Напоследък този ход печели все повече привърженици. Неговата пряка цел е да осуети двояването на пешките по линията с. Сега размяната на с3 вече не е нужна.

5. ... d5 6. a3 Oe7 7. cd ed 8. g3. В партията Полугаевски—Тал (XXV п-во на СССР) белите предпочетоха 8. Kf4, но след 8. ... c6 9. Od3 a5 10. 0—0 Каб не получиха преимущество. Ходът в текста е начало на план за развитие, който въпреки своята привидна скромност крие много „вълчи ями“. Всеки случай белите могат да бъдат доволни от своите дебютни постижения в тази партия. Между другото заслужава да се отбележи, че същата система често се прилага с белите от американския гросмайстор Решевски.

8. ... c6 9. Og2 a5. По-силно изглежда е обичайното продължение 9. ... Kbd7 10. 0—0 Kb6 с организиране игра на дамския фланг.

10. 0—0 Каб 11. f3. Белите готвят активни действия както в центъра (e3—e4), така и на царското крило (g3—g4). Следващият ход на черните е в съгласие с изискванията на позицията.

11. ... c5. Най-доброто оръжие срещу посочените замисли на противника е контраигра в центъра.

12. Цb1. Царят се отклонява за всеки случай от диагонала „a7—g1“.

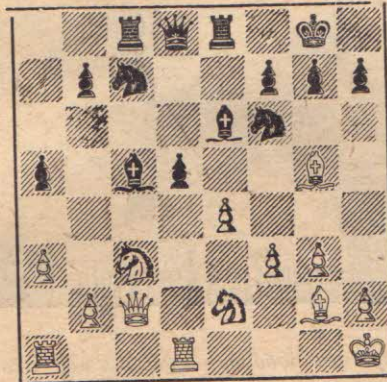
12. ... Kc7 13. Дс2. Прочиства, че черната дама на d8 не стои твърде надеждно. Белите възнамеряват да се възползват от това, като играят 14. Td1 и после d4:c5. Тъй като жертвата на пешка: 13. ... b5 14. dc O:c5 15. K:c5 K:b5 16. Д:c5 Oa6 17. Дс2 Тс8 18. Dd2 Kd6 19. b3 не води до нищо реално, черните завършват развитието си и се подготвят за последвалите усложнения.

13. ... Oe6 14. Td1 Тс8 15. dc O:c5 16. e4 Те8. Възможно бе и 16. ... h6, но на това бе неприятен отговорът: 17. e5 Kd7 18. f4. Слабо е 16. ... d4 поради 17. e5.

17. Og5! Трудно може да се каже дали белите, играйки този ход, са пред-

видили отговора на черните, въпреки че както показва по-нататъшният развой на партията позицията на белите заслужава предпочитание. Значително по-слабо бе 17. e5.*

След хода в текста отговорът на черните е практически принуден, тъй като жертвата на пешка: 17. ... h6 18. O:f6 Д:f6 19. ed Of5 20. Ke4 не дожда до нищо.

17. ... Kg4! 18. fg! След продължително обмисляне белите се отказаха от „данайския дар“. И действително след 18. O:d8 Kf2+ 19. Цg1 K:d1+ 20. Цh1 (20. Цf1? Ke3+) черните освен вечния шах разполагат с два изгодни варианта за продължаване на борбата: 20. ... Kf2+ 21. Цg1 Те:d8 или 20. ... Ke3 и 21. ... Т:d8. И в двата случая инициативата на черните компенсира с лихва незначителните им материални загуби. Белите пак добиват известен материален превес, като съхраняват крепка позиция.

*Б. Р. Тал коментира тази партия, няколко дни след като бе играна. Той написа обясненията си без да си служи с запис на партията, по памет и без шах. На тези, които го наблюдаваха направи силно впечатление бързината, с която коментарът бе изготвен.

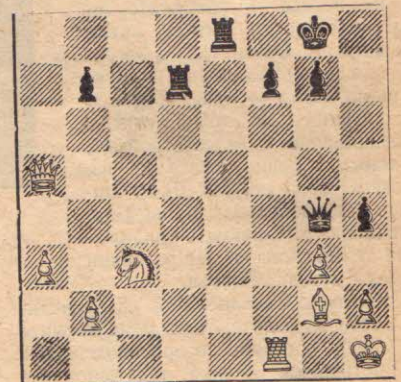
„Писах това, което съм мислил по време на партията“ — ни обясни скромно Тал. Защо обаче той счита хода 17. e5 за „значително по-слаб“ остава неизяснено. Вариантът, който посочва в ръкописа си: 17. ... Kd7 18. f4 Og4! 19. O:d5 (защо не 19. K:d5?) K:e5 (защо не 19. ... K:d5?) и т. н. е явно погрешен и при редакционната проверка бе съкратен. Как в действителност е щял да продължи гросмайстор Тал на 17. e5 остава неизяснено. Според нас този ход би дал значително преимущество на белите.

18. ... Д:g5 19. ed O:g4 20. d6 O:e2 21. K:e2 O:d6 22. Т:d6 Kb5 23. Dd2 Dg4. Не, разбира се, 23. ... Де7 поради 24. Td5.

24. Kc3 K:d6 25. Д:d6. Бурята позатишна. Белите имат две фигури срещу топ и пешка, но активното разположение на черните топове им дава всички основания да разчитат на равенство. Играйки твърде рискувано на печалба, белите обаче изпадат постепенно в затруднения.

25. ... Tcd8 26. Дс7 h5! Създава тревози за белия цар.

27. Tf1 Td7 28. Д:a5 h4.

29. gh? След този ход атаката на черните става неотразима. Наистина, слабо бе както 29. Да4 Д:a4 30. K:a4 Те2, така и 29: Дf5 Д:f5 30. Т:f5 Td2, но след 29. Дb4! белите задължаваха преминаване в приблизително равен ендшипл, предвид наличността на активната пешка b.

29. ... Td2 30. Od5. Не може 30. Of3? поради 30. ... Д:f3+ с мат в два хода.

30. ... Цh8! Черните можеха да форсират реми посредством 30. ... Df4 31. Og2 (друго няма) 31. ... Dg4. Ходът в партията обаче е по-силен и вероятно печеливш. Белите едва ли имат удовлетворителна защита от многобройните заплахи.

31. Дb4 Dh3 32. Df4 Т:h2+ 33. Цg1. Ако 31. Д:h2?, то 31. ... Д:f1+ 32. Dg1 Dh3+ 33. Dh2 Te1 мат.

33. ... Тс2! Значителна тънкост! При 33. ... Т:b2? 34. Kd1 белите печелят важен темп за защита. Другата идея на хода Тс2 проличава след няколко хода. Сега заплахата е 34. ... Те3.

34. Kd1 Те6 35. h5 Tf6 36. Дb8+ Тс8. Ето значението на хода 34. ... Тс2!

31. Og2 Т:f1+. Белите се предават. Независимо от отговора им черната дама се отклонява от заплахата с шах.

СПАСКИ

ФУКС

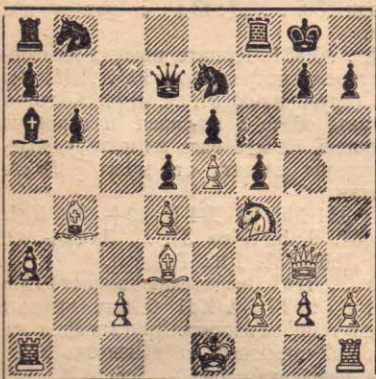
Обяснения от Б. Спаски

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Kc3 Ob4 4. e5 c5 5. a3 0: c3+ 6. bc Dc7 7. Dg4 f5 8. Dg3 cd. Черните могат и да не избързват с размяната на d4. В партията Сайгин—Батигин (Отборно п-во на СССР, 1953 г.) последва: 8. . . Kge7. Белите избраха 9. Д: g7, но след 9. . . Tg8 10. Д: h7 cd 11. Ke2 Kbc6 12. f4 dc 13. Dh3 d4 14. Tbl b6 не достигнаха преимущество.

С хода в текста черните избяват намеренията си за активна игра на дамското крило. Те могат да организират натиск по линията „с“ върху пешката c2, а също така и да се възползват от относителната слабост на белите полета (например пункта c4). За да подчертаят тази слабост, ще се стремят да разменят белополите офицери. Това те ще се опитат да сторят в най-скоро време. За да затруднят изпълнението на този план, белите трябва да организират атака на царското крило. За тази цел те ще прехвърлят коня си на полето f4, откъдето ще упражнява силен натиск върху пешката e6. Освен това в лагера на черните съществува и друго уязвимо място — пунктът g7. За подронването на този пункт, а същевременно и за разстройване на царския фланг белите ще използват като „таран“ (Б. Р. Старогр.: „стенобойна машина“) бялата пешка h. С нейното придвижване те ще създадат най-различни заплахи в този участък.

Естествено изпълнението на замислите както на белите, така и на черните ще среща постоянното противодействие на противника. Всичко това определя двуострия характер на този вариант от френската защита. Все пак в крайна сметка той е малко по-изгоден за белите, тъй като те, благодарение на известното си пространствено надмощие, разполагат с по-богат избор на продължения.

9. cd Ke7 10. Od2 0—0 11. Od3 b6 12. Ke2 Oa6 13. Kf4 Dd7 14. Ob4. В това по-

ложение Решевски срещу Ботвиник в мач-турнира за световно първенство (Хага—Москва, 1948 г.) продължи: 14. 0: a6 K: a6 15. Dd3 Kb8 16. h4 — с малко по-изгодна игра за белите. Ходът

14. Ob4 принуждава черните, в случай че не желаят да жертвуват качество, да отместят топа си. Но къде? След 14. . . Tf7 черният топ заема не особено изгодна позиция. При 14. . . Te8 топът е твърде пасивен, а след 14. . . Td8 или 14. . . Tc8 черните трябва да държат сметка за продължението 15. Dg5. И така, трудно може да се каже кое от двете продължения 14. 0: a6 или 14. Ob4 е по-доброто. Това е преди всичко въпрос на вкус. А по вкус и по цвят, както е известно, приятели няма.

14. . . 0: d3! ?

15. Kh5 Kg6. Естествено и на 15. . . Tf7 или 15. . . g6 би последвало 16. Kf6+ с печалба на качество, но вече в по-изгодно положение за белите, отколкото в партията.

16. 0: f8 Oa6! Най-силното! Черните жертвуват още и пешката g7, но препятствуват рокадата на белия цар.

Репуб. първенец Бобоцов — гросмайстор Олафсон

Трябва да призная, че точно в този момент, след печалбата на качеството, аз се почувствувах не твърде уютно. И наистина, за жертвуването качество черните имат много силна атака.

17. 0: g7. Вероятно 17. Ob4 бе значително по-надеждно, но изкушението да се вземе пешката g7 бе тъй голямо, че белите не издържах. Не напразно изглежда съществува поговорката, че „забраеният плод е най-сладък“.

17. . . Db5? Непоправима грешка. След правилното 17. . . Da4! възникваше извънредно остра позиция с равностойни възможности. Нещастieto на белите се заключава в обстоятелството, че след 18. 0—0—0 черните разполагат с крайно неприятния отговор 18. . . Oe2! По време на партията аз разглеждах хода 17. . . Da4! и възнамерявах да играя 18. Db3 Д: d4 19. Td1 De4+ 20. De3 Д: g2 21. Cd2 с твърде неясна игра. Във всеки случай след 17. . . Da4! борбата тепърва предстоеше и само шателният и дълбок анализ е в състояние да даде отговор в чия полза е това положение.

18. 0—0—0! С този ход белите измъкват царя си от опасната зона и сами преминават в атака.

18. . . Kc6.

19. Dh3! Cf7. (Заплашваше 20. Kf6+) 20. g4 Kce7 21. Kf6! Сега черният цар се озовава в матова мрежа. Имайки предвид това, черните предприемат отчаяна акция, с която успяват само да

прогонят белия цар от неговото убежище, но не и да го пленят.

21. . . Kf4 22. Д: h7 Ke2+ 23. Cd2 Da5+ 24. Ce3 Dc3+ 25. Td3 f4+ 26. Cf3. Не, разбира се, 26. Ц: e2 поради 26. . . Д: c2+.

26. . . К: d4+ 27. Цg2 f3+ 28. Цh3. След като белият цар обходи сполучливо всички „подводни скали“ и се добра до тихия „пристан“ h3, изясни се, че положението на черните никак не се е облекчило. Последва още:

28. . . 0: d3 29. cd. Черните се предадоха.

№ 139. СТАРОИНДИЙСКА ЗАЩИТА

БОБОЦОВ

ОЛАФСОН

Обяснения от М. Бобоцов

1. c4 Kf6 2. Kc3 g6 3. e4. След 3. d4 черните могат да изберат и защита Грюнфелд (3. . . d5).

3. . . d6 4. d4 Og7 5. f3 e5 6. Kge2. Еластичен отговор. Напрежението в центъра се поддържа до известен момент, а когато стане изгодно, центърът се блокира с възможности за добра игра и на двата фланга.

6. . . 0—0 7. Og5 Kbd7. В случай на 7. . . de 8. К: d4 Kc6 9. Kc2! белите получават ясно позиционно предимство (Шамкович—Бобоцов — София, 1957 г.)

8. Dd2 a6. Грешка. Сериозно внимание заслужаваше вариантът 8. . . Kb6 9. b3 de 10. К: d4 c6! с последващо d6—d5!

9. d5 Tb8 10. Kc1. Препятствава хода b5 и превежда коня на b3 за укрепване на дамския фланг и евентуално превеждане на пробива c4—c5.

10. . . h6 11. Oe3. На 11. 0: h6? ще последва 11. . . К: e4! 12. . . Dh4+ и 13. . . Д: h6.

11. . . Kh5 12. Kb3 b6. Препятствуват c5.

13. 0—0—0 Цh7. Връща загубеното темпо на 11-я ход — Oe3. Това показва, че развитието на офицера на g5 е било правилно.

14. Od3 Kc5 15. Oc2 Od7 16. g4 Kf4 17. h4. Печалбата на пешка (17. 0: f4) не е изгодна, защото черните получават натиск по диагонала „a1—h8“.

17. . . De7 18. Kce2 b5 19. cb 0: b5 20. К: f4! ef 21. 0: f4 Oc4. Изглежда, че за жертвуваната пешка черните получиха силна атака, но . . .

22. Kd4! 0: a2 23. b4!

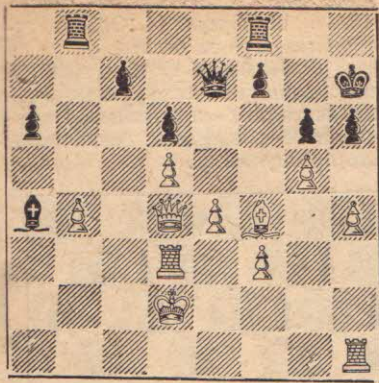
Белите върнаха пешката и сами преминаха в настъпление.

Сега заплашва 24. h5! с разгромна атака. След този ход Олафсон изпадна в цайтнот.

23. . . 0: d4. Принудена размяна.

24. Д: d4 Kb3+ 25. 0: b3 0: b3. Получилите се разноцветни офицери благоприятствуват атаката на белите поради слабостта на черните полета на царския фланг на противника.

26. Td3 Oa2 27. g5! Подчертава слабостта на полето f6 и същевременно заплашва да осъществи в подходящ момент крайно неприятното за черните h4—h5! с разкриване на линията „h“.

27. . . Tfc8 28. Цд2. Въпреки еднаквостта на материала, черните не разполагат с удовлетворителна защита срещу комбинирания натиск на белите по полуоткритата линия „с“ и по диагонала „а1—h8“.

28. . . h5 29. Thc1 Dd7 30. Дf6. Препятствава хода 30. . . Дh3.

30. . . Т: b4 31. Оe3 Ob5 32. Od4 Т: d4. Няма избор. На 32. . . Тg8, ще последва 33. Тс3 — с матова атака.

33. Т: d4. Сега започва техническият стадий на партията. Макар и твърде дълъг, той не причинява особени затруднения за белите.

33. . . Цg8 34. Цe3 Dh3 35. Df4 Dd7 36. Td2 Oa4 37. Цf2 Ob5 38. Цg3 Oa4 39. Df6 Tb8 40. Td3 Ob5 41. Tdc3 Tc8 42. Te3. Незадоволителна е маневрата Df6—d4—a7 поради активизирането на черната дама посредством Dd7—e7—e5+ и т. н. Сега заплашва e4—e5.

42. . . c6 43. dc Т: c6 44. Т: c6 Д: c6 45. Тс3 Dd7 46. Tc1 Oe2. С последните си ходове белите препятствуват Of1, а черните Td1.

47. Цf2 Od3 48. Dd4 Ob5 49. Цg3 De6 50. Df6 Dd7. След размяна на f6 белите имат леко спечелен завършек.

51. Td1 Da7 52. Dd4. Не допуска черната дама на e3.

52. . . Dc7 53. Д: d6 Da7 54. Tc1 De3 55. Df4 Da7 56. De5 Цh7 57. Dc7! Черните се предават.

№ 140. ИСПАНСКА ПАРТИЯ СПАСКИ КОЛАРОВ

Обяснения от А. Коларов

1. e4 e5 2. Kf3 Kc6 3. Ob5 a6 4. Oa4 Kf6 5. 0—0 Oe7 6. Tel b5 7. Ob3 d6 8. c3 0—0 9. a4. Рядко прилаган вариант, при който черните не изпитват затруднения.

9. . . b4 10. d4 bc. Партията Льовенфиш—Керс (Ленинград, 1939 г.) продължила: 10. . . ed 11. cd Og4 12. Oe3 Ka5 13. Oc2 c5! и черните стоят отлично. Но и с хода в текста се запазват всички шансове за получаване на добра игра.

11. bc Og4 12. Oe3. Достигна се позиция подобна на тази от варианта 9. d4 Og4 10. Oe3 с тази разлика, че в пешечната структура на белите липсва пешката „b“ и пешката „a“ е преместена на a4. Тази разлика е в полза на черните, тъй като след размяна в центъра те получават опорен пункт на b4 и добра фигурна игра.

12. . . ed. Вероятно най-добрият план. При друго продължение: 12. . . Ka5 13. Oc2 Kc4 14. Ocl Kd7 15. Kbd2 K: d2 16. O: d2 белите стоят по-добре.

13. cd d5 14. e5 Ke4 15. Kbd2. Гросмайстор Спаски предлага жертва на качество.

15. . . K: d2. Черните решиха да приемат жертвата, след това обаче съжаляваха, тъй като за качеството Спаски получи богата компенсация: пешка, двойка офицери и мощен пешечен център. Заслужава внимание: 15. . . Kb4 16. De2 (16. Db1 Of5±) a5 със сложна игра и добри изгледи за черните, или 15. . . Ob4 16. Dc2 Ka5 17. Oa2 Df5 с малко по-благоприятна игра за черните.

16. Д: d2 Ob4 17. Dc2. O: f3. Вземането на качеството е принудено*, тъй като след 17. . . Ka5 18. Tecl K: b3 19. Д: b3 Tb8 20. Dc2 белите имат силен натиск върху изостаналата пешка с7. Преди това обаче те трябва да разменят коня на f3, тъй като на 17. . . O: e1 следва 18. Kg5 g6 19. Д: c6.

18. gf O: e1 19. Д: c6 Tb8 20. O: d5 Oc3 21. Td1. Ако 21. O: f7+, то 21. . . Т: f7 22. Д: c3 Dd5 — с преимущество за черните.

21. . . Ob2. Офицерът е необходим на този диагонал, за да препятствава колкото е възможно по-дълго време хода d4—d5.

22. Oe4 Цh8 23. Dc2. На 23. Д: a6 следва 23. . . c5!

23. . . Dd7 24. Of5 Dd5 25. f4 Df3 26. Oe4 Dg4+ 27. Цh1 Td8 27. Tg1. Неточност. Белите имат многообещаваща позиция и посредством 28. d5 можеха да получат голямо преимущество. В този случай въпреки качеството си в повечето черните трудно щяха да се справят с опасната пешечна лавина в центъра.

28. . . De6 29. f5. По-слабо е 29. d5 Т: d5 30. O: d5 Д: d5+ 31. Tg2—с известно преимущество за черните.

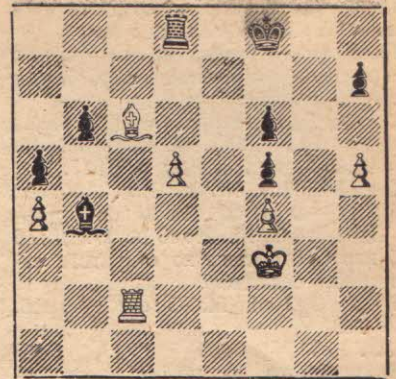
29. . . Db3 30. Д: b3. На този ход Спаски мисли около 40 минути. Пряката атака срещу черния цар вероятно е осъдена на неуспех. Напр.: а) 30. Dd2 Db4! (Но не 30. . . O: d4? 31. O: d4 c5 32. Dg5) 31. De2 O: d4 б) 30. Dc2 O: d4 31. f6 g6 в) 30. Д: c7 O: d4 31. Tb1 Ob2, а ако 31. O: d4 Т: d4 32. Tb1, то 32. . . Td1+.

30. . . Т: b3 31. Oc6! Tb6! Най-правилното решение в тази позиция. След 31. . . O: d4? 32. O: d4 Т: d4 33. e6 белите печелят.

32. d5 O: e5. Пак най-доброто. При 32. . . Т: c6 33. dc O: e5 34. Tb1 черните получават тежък ендшпил.

33. O: b6 cb 34. Tel f6 35. Te4 Цg8 36. f4 Od6 37. Ob7 a5 38. Цg2 Цf7 39. Oc6 g6 40. Цf3 gf 41. Tel Tc8 42. Tb1 Ob4 43. Tc1 Td8 44. Tc2 Цf8.

*Б. Р. Здр. Милев счита, че в този момент за черните е най-изгодно да не приемат качеството и предлага следния вариант: 17. . . Ka5! 18. Tecl. (Ако 18. Kd2, то 18. . . c5! 19. dc d4. 20. Of4 Tac8, или 20. . . d3±) 18. . . c5! 19. dc O: f3 20. gf d4 21. Td1 K: b3 22. Д: b3 O: c5 23. Dc4 Tc8 24. O: d4 Dg5+ 25. Цh1 Df4 и т. н.—с инициатива у черните.

Записаният при отлагането ход. Белите имат два плана за използване на минималното си преимущество: нахлуване с топа и нахлуване на царя през: b5—c6 (a6)—b7 в позицията на черните. Спаски избира първия. И двата обаче са недостатъчни за победа.

42. Ob7 Oc5 46. Oc6 Ob4 47. h4 Tc8 48. Te2 Цf7 49. Te6 Td8 50. h5 Oc5 51. Te2 Od6 52. Ob5 Tc8 53. Te6 Td8 54. Od3 Oc5 55. Tc6 Ce7 56. Tc7+. Или 56. O: f5 Т: d5 57. O: h7 Т: h5 с ремиза.

56. . . Td7 57. Т: d7+ Ц: d7 58. O: f5+ Цd6 59. O: h7 Ц: d5 60. h6 Of8 61. Og8+ Цd6 62. h7 Og7 63. f5. Черният офицер е затворен за винаги на полетата g7 и h8, но въпреки това позицията е непробиваема. Ако белият цар дойде на b5, черният стои на c7 и се мести офицерът. Ако белият цар се запъти към g6, то черните поставят офицера си на h8 и движат царя на e7 и f8. Единствената уловка е: 63. . . Oh8

64. Ilg4 Og7 65. Цh4 Ce7 66. Oc4 If8 67. h8D+!! O: h8 68. Цh5 Ce7 69. Ilg6 If8 70. Ilh7 и белите печелят. Този вариант може обаче лесно да бъде избегнат посредством: 64. . . Oh8!!, като се осуети възможността h8D!

63. . . Oh8 64. Ce4 Og7. Ремиза.

№ 141. ЗАЩИТА НИМЦОВИЧ

СЕЙДИ ПЪДЕВСКИ

Обяснения от Н. Пъдевски

1. d4 Kf6 2. c4 e6 3. Kc3 Ob4 4. e3 c5 5. Kge2. Любим вариант на американските шахматисти, в който те постигнаха немалко победи.

5. . . cd 6. ed d5 7. c5. Изненада! В шахматната практика през последните години това продължение не се е срещало. Обикновено се играе 7. a3 Oe7 8. c5 и след 8. . . 0—0 9. b4 b6 черните получават достатъчни контрашансове.

7. . . Ke4. Черните решават с енергична игра да се опитат да не позволят на белите да се развият спокойно.

8. Od2! Kc6. Два кръга по-късно в партията Бертолд—Коларов последният продължи 8. . . O: c3 и след 9. K: c3 0—0 10. K: e4 де 11. Oc3 Kc6—12. Oc4 Ke7 13. De2 f5 белите можеха да получат преимущество с хода 14. f3.

9. K: e4 де 10. O: b4 K: b4 11. Da4+ Kc6. Интересно е, че сега и на следващия ход белите разполагат с толкова много продължения, че употребиха час и половина от времето си, за да ги изследват.

